

Ķīna 20.-21.gs.

20.gs.beigas (1898.g.) – 100 dienu reformas (Kang Youwei u.c.)

1911.g.tiek gāzta maņžūru Qing (Cjin) dinastija, pēdējais imperators Pu Yi (Puji)

1912.g.tiek dibināta Ķīnas Republika, mūsdienās Taivānā

1949.g.tiek dibināta Ķīnas Tautas Republika, mūsdienās kontinentālajā Ķīnā

Pirmais prezidents – Sun Yatsen, vēlāk Yuan Shikai

19.gs.20 gados risinās **Jaunās Kultūras Kustība**, tiek ieviesta sarunvalodas literatūra 白话, tematiski literatūra pamazām pievēršas sociālajam reālismam

1919.g. Ceturtā Maija kustība

Divas galvenās partijas, kas 20.gs. cīnās par varu Ķīnā:

Nacionālistu partija (Guomindang) un **Komunistiskā partija** (ĶKP)

Nacionālistu līderis – Chan Kaishi, komunistu līderis – Mao Zedong

1926.-1927.g. (Čan Kaiši un nacionālistu) **Karagājiens uz Ziemeļiem**

1932.-1934.g. **Manchukuo** valsts (japāņu marionešu valdība ar pēdējo imperatoru Pu Yi)

1937.-1945.g. Otrais Ķīnas-Japānas karš

1934.-1935.g. (komunistu) Garais Maršs

1946.-1949.g. Ķīnas Pilsoņu karš

Nacionālisti ir spiesti bēgt uz Taivānu, tag.prezidents **Lai Ching-te** (DPP partija)

1949.g. Tiek dibināta ĶTR, komunisti svin uzvaru

1959.g. Tiek pievienota Tibeta, 14.Dalailama bēg uz Indiju (Dharamsalas pils.)

Mao Zedong kampanas

- Lielais Lēciens uz Priekšu,
- 100 Ziedi Plaukst,

- **Kultūras Revolūcija 1966-1976.g.** - jaunieši kļūst par sarkanajiem gvardiem (hongweibing),

Četru Vecu sagraušana (domāšana, kultūra, tradīcijas, ieradumi)

Četru Banda – Mao sieva un viņas atbalstītāji no Šanhai pilsētas, rada rada jaunu sociālistiskās propagandas kultūru, literatūru un mākslu. 1976.g.Mao mirst, bet Četru Banda tiek notiesāta.

Deng Xiaoping – Reformu un Atvērtības politika, Četras Modernizācijas (lauksaimniecība, industrija, zinātne un tehnoloģijas, militārā joma)

1989.g.Tian'anmen laukuma nemieri

1999.g. Falungong kustība Ķīnā tiek aizliegta (vadītājs – Li Hongzhi)

1994.-2003.g. Jandzi upes Trīs Aizu aizsprosts

2000.g. Gao Xingjian saņem Nobela prēmiju literatūrā (romāns „Dvēseļu kalns”)

2001.g.Ķīna pievienojas WTO

2003.g. SARS epidēmija

2006.g. Qinghai-Tibet augstkalnes dzelzceļš (Xining-Lhasa)
pašlaik tiek būvēts Sichuan-Tibet dzelzceļš

2008.g. Vasaras Olimpiskās spēles Pekinā (Ziemas Olimpiskās spēles – 2022.g.)

2010.g. Mo Yan saņem Nobela prēmiju literatūrā, stāstu krājums „Caurspīdīgais burkāns”

(latviski iztulkots cits krājums „Meistar, tas taču ir par traku”, tulk. Raimonds Jaks)

2010. gadā Liu Xiaobo tika piešķirta Nobela miera prēmija par "ilgu un nevardarbīgu cīņu par cilvēktiesībām Ķīnā"

2010.g. Šanhai EXPO izstāde, kurā piedalās arī latvieši, kuri demonstrē lidošanu gaisa trubās

2012.g. Pie varas nāk ĶKP ģenerāļsekretārs Xi Jinping (*atceļ prezidenta amata pilnvaru laika ierobežojumus un paliek pie varas uz nenoteiktu laiku*)

2013.g. „**Viena ceļa – Vienas jostas**” iniciatīva (Ķīna – pasaules lielvara)

2017.g. Ķīnas-Indijas robežkonflikts

2018.g. Xi Jinping atceļ likumu par prezidenta pārvēlēšanu uz 2 piecu gadu termiņiem

2019.gads

- 100 gadi kopš Ceturtā Maija kustības
- 70 gadi kopš ĶTR dibināšanas
- 60 gadi kopš Tibetas pievienošanas ĶTR
- 30 gadi kopš Tian'anmen laukuma nemieriem

Uiguru nemieri Sjiņdzjanas AA (sākot no 2007, Austrumturkestānas kustība), 2014, 2017 - noņemtas

2019.g. Uiguru profesors, ekonomists **Ihlams Tohti** saņem Eiropas Parlamenta Sakharova cilvēktiesību balvu (atrodas ĶTR mūža ieslodzījumā par seperātismu)

Nemieri Tibetas AA (2008, 2011, 2014...)

2019.-2020.g. Nemieri Honkongā, 2019.g.sākas nemieri Honkongā

2019.g. beigās - 2020.g.sākumā Vuhaņas pilsētā izceļas koronvīruss (covid-19)

2022.gads – Ziemas olimpiskās spēles

Ķīna un Latvija

Latvijā kopš neatkarības atgūšanas ir **ĶTR Vēstniecība** (kas oficiāli pārstāv kontinentālās Ķīnas valdību) un **Taipejas Misija** (kas neoficiāli pārstāv Taivānu jeb ĶR).

LU Konfūcija Institūts, LV puses direktors - bijušais diplomāts, pirmais Latvijas vēstnieks Pekinā un LU goda doktors – **Pēteris Pildegovičs**

Viņš ir izdevis pirmo “Lielo ķīniešu-latviešu vārdnīcu”, kā arī vēl trīs mazākas vārdnīcas, ir arī pieejama tel.aplikācija, grāmata „Mans Ķīnas stāsts”

2002.g. ĶTR prezidenta Jiang Zemin vizīte LV

2016.g. (novembris) **ĶTR premjera Li Keqiang** vizīte LV un „16+1 Sammits” (2019: 17+1 Grieķija; 2021: 17-1 Lietuva; 2022: 16-2 Latvija, Igaunija, tagad = 14+1)

Dalai Lamas mācības Rīgā (2016.g.oktobrī)

Kārlis Eihenbaums – Latvijas vēstnieks Ķīnā (no 2024.g.)

Dokumentālā filma par Pu Yi (ENG):

<https://www.youtube.com/watch?v=MACw4cyfsKI>

Mākslas filma par Pu Yi (dir. Bernard Bertolucci, RUS):

https://www.youtube.com/watch?v=_8Sa_PEqcZA

Aftershock 唐山大地震 (dir. Feng Xiaogang), 2010:

ENG /CHIN <https://www.youtube.com/watch?v=NIpNHlF301w>

RUS <https://www.youtube.com/watch?v=oBO5PcyBteM>